

Sikeres egyetemek, népszerű kutatási témák?

A SciVal tématerületi besorolásának jelentősége a nemzetközi tudományos publikálásban

A mai dinamikusan változó, és egyre inkább átrendeződni látszó nemzetközi tudományos közegben a tudatos tervezés elengedhetetlen a kutatók részéről. Jelen tanulmány ehhez a tudatos tervezéshez kíván ötleteket és javaslatokat felsorakoztatni, különös tekintettel a SciVal kutatástámogató egyik funkciójaként megjelenő tématerületi besorolások figyelembevételére. A bevezetést egy, az elméleti háttér és néhány jelentős folyamat leírása, valamint a legfőbb fogalmak tisztázása követi. A tanulmány második részében három esettanulmány kap helyet, melyekkel empirikus úton kívánjuk bemutatni a tématerületi besorolás szerinti publikálás szerepét. Végül javaslatokat igyekszünk megfogalmazni, mellyel segíthetjük a szerzők munkáját egy tudatosabb, jobban szervezett publikálási minta kialakítása érdekében.

Tárgyszavak: bibliometria; kutatás; társadalomtudomány

Bevezetés

Számos nemzetközi és hazai folyamatnak vagyunk szemtanúi a nemzetközi tudományos közegben, melyek mindegyike nagyban meghatározza mind a szerzők egyéni lehetőségeit, mind a felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek közösségi szintjét, mind az országok helyzetét. Ez a sokkal inkább a tudományos versenyre építő közeg már nem alanyi jogon utalja ki az intézményekhez a kutatási támogatásokat, hanem a pályázati modelleknek és nemzetközi rangsoroknak engedve, teljesítmény és érdemek alapján dönt a finanszírozási kérdésekről.

Ezekhez számos, már nemzetközi irányvonal és meghatározó trend kapcsolódik, mint az egyre nagyobb kényszert és nyomást a szerzőkre helyező Publish or Perish jelenség, vagy az ehhez kapcsolódó Máté-effektus. E folyamatok mindegyike a kutatóktól egyfajta tudatos életpálya-tervezést követel, melyet az információs és kommunikációs eszközök különböző applikációinak és eszközeinek igénybevételével szükséges kombinálniuk. A tudatos tervezés elengedhetetlen már a felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók, majd a doktori képzésben résztvevők részéről is, ami ezt követően az aktívan kutató szakemberekre hatványozottan igaz.

1. Elméleti háttér

Eddig megjelent közleményeinkben számos alkalommal írtunk [6] [7] már az átalakulóban lévő nemzetközi tudományos világról, melyre különböző nemzetközi folyamatok hatnak. Ezek hatásait természetesen a magyar kutatók és szerzők is érzik, éppen ezért is elsődleges, hogy ne csak a hatásokat írjuk le, hanem ezekre minél hamarabb praktikus javaslatok és megoldások születhessenek. Jelen tanulmány azt a kérdést igyekszik körbejárni, hogy pontosan hogyan is válasszanak a szerzők maguknak kedvező témát, amellyel való foglalkozásból profitálhatnak.

A publish or perish jelensége a szerzők felett lebegő Démoklész-kardjaként lebeg, állandó nyomást és kényszert helyezve vállukra a minél több és minél magasabban indexált közlemények írásához. A kutatási eredmények közlése ma már egyfajta nemzetközi tudományos piacot is teremtett, ahol kulcsfontosságú elsőbbségünk jelzése adott eredmény elérésével kapcsolatban. Ettől a folyamatától előmenetelünk, elismertségünk és saját publikációs portfóliónk alakulása függhet. Kiemelkedők azok a változások, melyek során előtérbe kerülnek a teljesítmény- és érdemalapú minősítések, pályázati modellek is. Ezek mindegyike az állandó versenyhelyzet kialakulását erősítik az egyéni és intézményi szinten egyaránt. Ezekre a

folyamatokra igazán jó példát nyújt a nemzetközi egyetemi rangsorok létrejötte, melyekben a „hard” tudományometriai tényezők is előtérbe kerülnek. Ilyenek a QS, a THE, az ARWU vagy a Leiden-rangsorok [2], melyek mindegyike külön méri a kutatási és tudományos teljesítmények alakulását különböző paraméterek mentén.

A QS World University Rankings (QS) egyetemi rangsort a brit Quacquarelli Symonds cég állítja össze minden évben 2004-től. 2004 és 2009 között a Times Higher Education (THE) céggel közös listát készítettek. Azt követően a két brit cég önálló listával jelentkezik.

A 2014-es rangsor módszertana szerint az alábbi tényezőket vették figyelembe az oktatási intézmények sorrendjének meghatározásakor (1. táblázat).

A QS rangsora a hivatkozási értékek számolásában és kutatói reputáció mérésében 2004–2007 között a **Web of Science (WOS)** nemzetközi katalógizáló adatbázisát használta, ezt követően váltottak az Elsevier tulajdonában álló **Scopus** adatbázisra.

A QS rangsorok két alaptípusra bonthatók:

- általános,
- szakterületi.

A THE ranglistamellékletét először 2004-ben publikálták a britek. A THE több indikátorra épülő eljárás.

2. táblázat

A World University Rankings, Times Higher Education (THE) módszertana

Kategória	Mutató	Súly (%)
Gazdasági aktivitás, innováció	Ipari kutatási bevételek	2,5
Nemzetközi vonzerő	A külföldi oktatók aránya	2,5
	A külföldi hallgatók aránya	2,5
	Külföldi társszerzős cikkek	2,5
Oktatás	Az oktatás hírneve	15,0
	PhD-fokozatúak aránya	6,0
	Oktató–hallgató arány	4,5
	PhD-bachelor (BA) arány	2,25
	Akadémiai bevétel	2,25
Kutatás	A kutatás hírneve	18,0
	Kutatási bevétel	6,0
	Oktatók és kutatók publikációi	6,0
Idézettség	Idézettségi hatás	30,0

Forrás: Saját szerkesztés World University Rankings, Times Higher Education (THE) alapján.

rással készül, 5 kategóriába rendezve összesen 13 mutatót használ, az objektív adatokat kiegészítették közvélemény-kutatási eredményekkel is (2. táblázat).

1. táblázat

A QS World University Rankings módszertana

Kategória	Mutató	Súly (%)
A kutatók és oktatók körében kitöltött globális kérdőív	Kutatók értékelése az intézmény elismertségéről	40
A tanítás iránti elkötelezettség mérése	Oktató/hallgató arány	20
Kutatási hatás (impaktfaktor) mérése	Oktatók idézettségei	20
A végzett hallgatók munkaerőpiaci értékelése	Munkaadó elismertsége	10
A hallgatói közösség sokszínűségének mérése	Nemzetközi hallgatók aránya	5
Az oktatói közösség sokszínűségének mérése	Nemzetközi oktatók aránya	5

Forrás: Saját szerkesztés QS World University Rankings (QS) alapján.

2014 novemberében reformokat eszközöltek. Az intézményekre vonatkozó adatok gyűjtésében elmélyítették a kapcsolatot a Web of Science (WOS)-szel és kiegészítették az adatgyűjtést a **Scopus**-adatbázissal (kutatási publikációk kritériumok).

Ezek a nemzetközi egyetemi rangsorok általában csak a Scopus vagy a Web of Science katalogizáló adatbázisok által jegyzett közleményeket veszik alapul. Habár a nemzetközi tudományos folyóirat- és könyvkiadásban számos kiadót láthatunk, és sorban jelennek meg az új publikációs platformok, ezek helyett inkább a már jól pozicionált, nagy nemzetközi ismertségnek örvendő megjelenési helyekre érdemes fókuszálnunk. A Bartford-elv szerint minden tudományterületet tekintve kiválaszthatjuk azt az 1000 folyóiratot, melyben a jelentős tudományos eredmények közlésre kerülnek, ehhez képest a továbbiak gyakorlatilag olvasatlannak állnak. [1] A Garfield-elv ezt tovább szűkítve mondja ki, hogy minden tudományterületen a folyóiratok mindössze 20%-a gyűjti a hivatkozások 80%-át, melyből arra következtethetünk, hogy a folyóiratok pozicionálása, valamint a nemzetközi olvasóközönség számára könnyű elérés biztosítása prioritást kell, hogy élvezzen minden kiadó számára. [3] Ez a két hatás pedig önmagukat gerjesztő és tovább pörgető koncentrációs spirálba torkollnak, mert ebből a csekély számú lapból várhatják a szerzők a legnagyobb tudományos hatást, a legtöbb hivatkozást. Ezek pedig szintén fokmérői a teljesítményalapú értékelő rendszereknek.

Ezeket a megjelenési felületeket igyekszik mind a Scopus, mind a Web of Science katalogizáló adatbázis tömöríteni és összefoglalni az egyes tudományterületek szerint eltérő súlyozásban. Megfigyelhetjük, hogy az Elsevier tulajdonában álló Scopus adatbázis sokkal szélesebb merítést kínál a társadalom- és bölcsészettudományi platformokból, míg a Clarivate Analytics tulajdonában álló Web of Science adatbázis inkább a STEM-tudományokra¹ koncentrál. Mindkettő katalogizáló adatbázis célul tűzte ki a komoly tudományos értékkel bíró folyóiratok, konferenciakiadványok és könyvek-könyvsorozatok indexálását. [5]

2. A SciVal sajátosságai

Az **Elsevier** vállalat tagja a kutatási és üzleti analitikai és adatmenedzsmentet végző szolgáltatásokat gyűjtő RELX csoportnak. A holland tulajdonú cég a kutatási folyamat összes lépésére megoldásokat kínál, legyen szó akár stratégiai, akár opera-

tív tevékenységekről. Az ábrán egy teljes kutatási folyamatot kísérhetünk végig, melynek minden állomásához különböző Elsevier-es szoftverek kapcsolódnak. Az Elsevier kiadó tehát amellet, hogy számos tudományterületen (főleg STEM-tudományok) piacvezető a folyóirat-kiadásban, a kutatástámogató szolgáltatásaival is elengedhetetlen a mai nemzetközi tudományos közösségben helytállni kívánó kutatóknak.

Ezek közül is kiemelhetjük a SciVal kutatástámogató programot, mely a publikációs tevékenység tudatos tervezésében segít. Legfontosabb funkciója a tudományos stratégia szervezése, ezzel támogatva a kutatóközpontokat, befektetőket, szakpolitikai döntéshozókat és kutatókat is. A **SciVal** az Elsevier kutatástámogató programja, mely a Scopus citációs adatbázis és a ScienceDirect teljes szöveges adatbázis adatain alapul és ezekre építi saját elemzői tevékenységeit a Big Data és üzleti analitikai eszközök segítségével. Jelenleg több mint 10 ezer kutatási és felsőoktatási intézmény tudományos tevékenységeinek adatait, legfontosabb kutatási témáit, partneri viszonyait és kutatástámogatásait gyűjti össze. Az eszköz a stratégiai döntéshozatalt segíti részletes és jól állítható elemzéseivel.

A SciVal szerepe főleg a láthatatlan kollégium feltérképezésében tűnik ki, valamint ide kapcsolódik a tématerületi besorolás végzése is. A láthatatlan kollégium azon nemzetközileg ismert és elismert szerzők csoportja, akik adott kutatási területen alkotnak, ezáltal a program azt határozza meg, hogy kik azok, akiknek a munkáját és közleményeit érdemes követnünk. Ezek a személyek, akiknek a publikációs szokásaikat alapul véve a hazai szerzők is számos információval gazdagodhatnak, például mely folyóiratokban, milyen társszerzőségi gyakorlatot használva, milyen módszertant alkalmazva érdemes publikálniuk adott területen. [4]

A SciVal programja mesterséges intelligencia segítségével minden, a Scopus adatbázisban jegyzett közleményt a megadott kulcsszavak, cím és absztrakt alapján 93 ezer kutatási témába (topicba) sorolja, majd ezeket nagyobb témacsoportokba (topic cluster) rendezi. Minden tématerület 3 kulcsszóval kerül meghatározásra, majd egyedi azonosítóval látja el a rendszert.

A témák nemzetközi hatása alapján 5 kategóriába sorolhatók:

1. **TOP 1%**, amely magába foglalja azokat a témákat, amelyek a legolvasottabbak és legidézettebbek az adott tudományos diszkurzusban.
2. **TOP 5%**, amelyhez tartozik az előbb említett TOP 1%-os tématerület, továbbá minden további nagyon jelentős tématerület, amely nemzetközi hatása jelentősen meghaladja az átlagot.
3. **TOP 10%**, amelyben benne van az előző TOP 5%-os tématerület és ez kiegészül gyakran idézett területekkel.
4. **TOP 50%²**, amelyhez tartozik az előző TOP 10%-os tématerület és ez kiegészül további témákkal.
5. **Egyéb témáknak** nevezünk minden olyan tématerületet, amelyek jelenleg kevésbé olvasottak, alig idézettek, de megjelennek a nemzetközileg jegyzett folyóiratokban és könyvekben.

A témák tudományos hatásuk szerinti besorolása segíti a szerzőket a legnépszerűbb, legolvasottabb témák felderítésében. Ez egy olyan eszköz, melynek alkalmazása a kutatóknak magasabb olvasottságot, ezáltal pedig több hivatkozást és magasabb tudományos hatást biztosíthat. A soron következő esettanulmányokban a nemzetközi kapcsolatok, a közigazgatás és a jog tudományágakból mutatunk be arra példákat, hogy a nemzetközi egyetemi rangsorokon jó helyezést elérő intézmények milyen mértékben koncentrálnak a legkeresettebb témákra. Ehhez mindkét nemzetközi egyetemi rangsort, illetve egy nemzetközi akkreditációs program intézményi tagjait vesszük alapul.

3. Esettanulmányok bemutatása

A tématerületi besorolás folyamatos monitorozása kiszűrheti azokat a kutatókat, akik adott kutatási témában aktívan publikálnak. Ennek azért is nagy jelentősége van, mert egyrészt a folyóiratok is tudatosan keresik a saját tematikájukba illeszkedő tanulmányokat, másrészt ezek figyelembevételével könnyebb a nemzetközi tudományos diskurzusba is bekapcsolódni. A következő három esettanulmányban neves európai egyetemeket vizsgálva mutatjuk be a nemzetközi kapcsolatok, a jogtudomány és a közigazgatástudomány legnépszerűbb kutatási témáit. Ehhez egyik esetben a QS-rangsor szerinti értékelést, másik esetben a THE-értékelést vesszük alapul, így szűkítve a vizsgálandó intézmények körét. Mind a QS, mind a THE rendelkezik szakterületi rangsorokkal is, melyek már egy jól fókuszált metszetét mutatják az egyetemeknek, így elkerülhető, hogy a STEM-tudományokban kiemel-

kedő intézmények kerüljenek az elemzésünkbe. A harmadik esetben, mivel a közigazgatástudomány területén egyik nemzetközi egyetemi rangsor sem rendelkezik szakterületi listával, egy nemzetközi akkreditációs program (EMPA) tagjaira támaszkodunk.

3.1. Nemzetközi kapcsolatok tudományágának témái

A nemzetközi kapcsolatok tudományág a társadalomtudományok egyik ága, mely elsősorban regionális tudományokat és politikatudományt foglal magában. A QS rangsora szakterületi listával rendelkezik a tudományágban, ezért ebben az esetben ebből merítettünk a legjobban teljesítő európai egyetemek közül. A tématerületi vizsgálatba 10 intézményt vontunk be (3. táblázat):

- hármát az Egyesült Királyságból (SOAS University of London, University of Essex, University of Edinburgh),
- kettőt Hollandiából (University of Amsterdam, Leiden University),
- egyet Franciaországból (Sciences Po), Svájcban (ETH Zurich – Swiss Federal Institute of Technology), Olaszországból (European University Institute), Dániából (University of Copenhagen) és Magyarországról (Central European University).

Az első 10 vizsgált egyetemről elmondható, hogy 2009 és 2018 között, a nemzetközi kapcsolatok területén több mint 450 darab Scopus által indexált közleményt írtak az intézmény kutatói. A teljes társadalomtudományi közleményszámot tekintve 9071 darab született a vizsgált időszakban, összesen 1078 különböző tématerületen. Minden esetben a közlemények absztraktja a Scopusban elérhető, a teljes tartalom a kiadók oldaláról letölthető előfizetés esetén. A közlemények hatodát (1521 darab) az University of Amsterdam, nyolcadát a Leiden University (1107 darab) és az University of Edinburgh (1071 darab) oktatói írták (4. táblázat).

A közlemények 15%-a (1386 darab) a **TOP 5%** kategóriába, 14%-a (1311 darab) a **TOP 10%**-hoz tartozik. A publikációk 50%-a (4498 darab) a **TOP 50%**-ban található, a fennmaradó 21% (1876 darab) az **egyéb közlemények** közé sorolható. A **TOP 5%-os** és **TOP 10%-os** szinten az összes vizsgált intézménynél írtak legalább egy közleményt. Egyéb témák nagy aránya (26 illetve 25%) a University of Edinburgh és a Sciences Po-ról mondható el (1. ábra).

3. táblázat

Néhány nemzetközi kapcsolatok területén is listás egyetem jellemző rangsor adata 2019-ben

Sor-szám	Egyetem	Ország	QS		THE	ARWU
			Politics and International Studies szakterület	Általános		
1	Sciences Po	Franciaország	3	242	401–500	
2	SOAS University of London	Egyesült Királyság	23	309	401–500	
3	University of Amsterdam	Hollandia	26	64	62	101–150
4	Leiden University	Hollandia	29	118	67	82
5	ETH Zurich - Swiss Federal Institute of Technology	Svájc	31	6	13	19
6	University of Essex	Egyesült Királyság	33	370	251–300	501–600
7	European University Institute	Olaszország	35			
8	University of Copenhagen	Dánia	38	72	101	26
9	University of Edinburgh	Egyesült Királyság	40	20	30	31
10	Central European University	Magyarország	41			

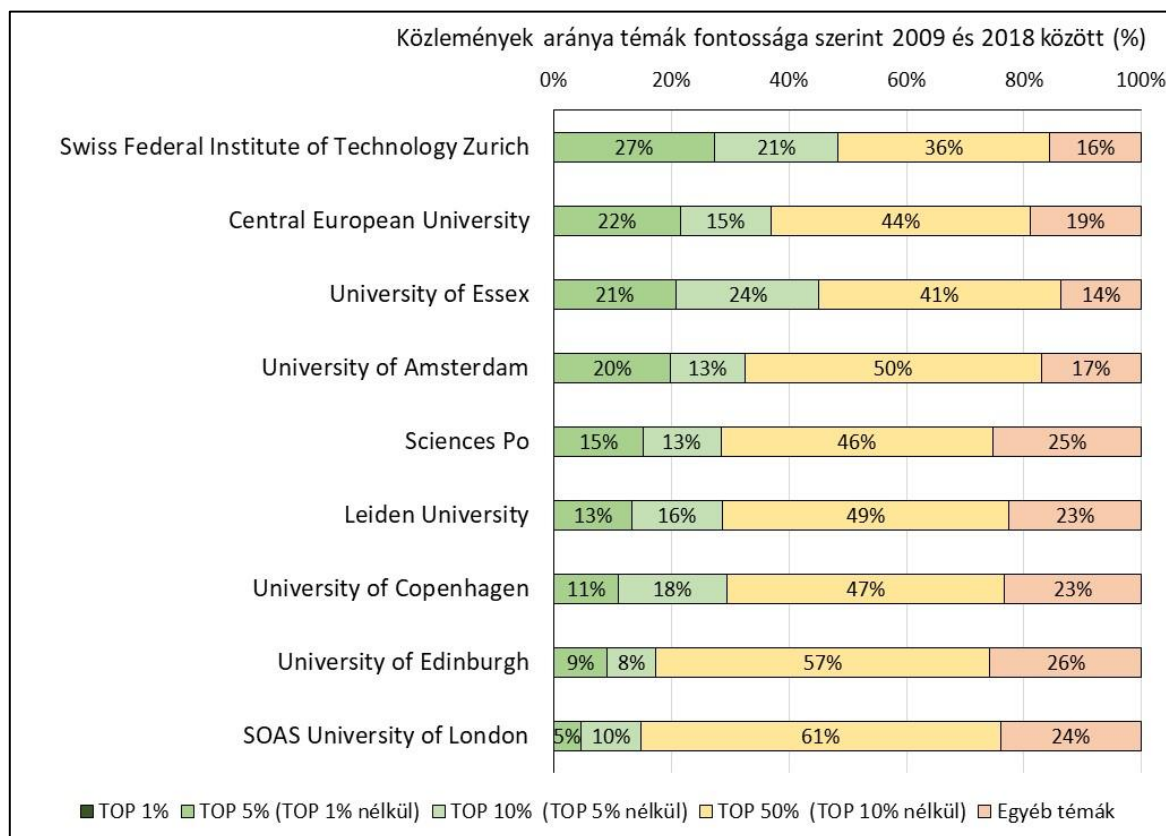
Forrás: Saját szerkesztés QS World University Rankings, Times Higher Education (THE), Academic Ranking of World Universities (ARWU) alapján.

4. táblázat

A nemzetközileg jegyzett intézmények publikációinak száma tématerületi kategóriákként

Intézmény neve	TOP 1%	TOP 5% (TOP 1% nélkül)	TOP 10% (TOP 5% nélkül)	TOP 50% (TOP 10% nélkül)	Egyéb témák	Összesen (db)
University of Amsterdam	0	301	195	766	259	1 521
Leiden University	0	146	172	539	250	1 107
University of Edinburgh	0	97	89	609	276	1 071
European University Institute	0	179	129	511	176	995
University of Copenhagen	0	108	180	464	228	980
SOAS University of London	0	41	90	543	212	886
Sciences Po	0	126	110	385	210	831
University of Essex	0	144	168	284	95	691
Swiss Federal Institute of Technology Zurich	0	140	107	185	80	512
Central European University	0	98	70	200	86	454
Végösszeg	0	1 386	1 311	4 498	1 876	9 071

Forrás: SciVal

1. ábra Közlemények aránya témák nemzetközi hatása szerint 2009 és 2018 között

Forrás: SciVal

Az 1. ábrán jól láthatjuk, hogy a Swiss Federal Institute of Technology Zurich intézménye igyekszik a leginkább keresett témák köré csoportosítani kutatási tevékenységét. Ez abban mutatkozik meg, hogy közel 50%-ban a Top10% témákban jelenik meg közleményük. Hasonlóan kiemelkedő a CEU⁵ (37% a Top10% cikkek aránya), valamint a University of Essex (45% a Top10% cikkek aránya).

3.2. Jogtudomány témái

A jog tudományág szintén a társadalomtudományok közé tartozik, ennek szakterületi listáját a THE rangsorából vettük, hogy ennek működését is szemléltethessük. A tématerületi vizsgálathoz 10 intézményt vontunk be (5. táblázat):

- kettőt Belgiumból (KU Leuven, Ghent University),
- egyet Franciaországból (CNRS, amely tudományos központ),

- hármat az Egyesült Királyságból (The London School of Economics and Political Science, University of Edinburgh, King's College London),
- és négyet Hollandiából (University of Amsterdam, Leiden University, Utrecht University, Tilburg University).

Mindegyik intézményről elmondható, hogy 2009 és 2018 között, a jogtudomány területén több mint 500 Scopus által indexált közleményt írtak az intézmény kutatói. A THE rangsorában a legelőkelőbb helyzetet az LSE (27. hely), majd a University of Edinburgh (30. hely) és a King's College London (36. hely) érték el. A vizsgálatba bevont egyetemek közül a szakterületi listán a legrosszabb helyezést a Tilburg University (201–250. hely) érte el, ezt előzi meg a Ghent University (123. hely), valamint az Utrecht University (75. hely) (6. táblázat).

5. táblázat

Néhány jogtudomány területén is listás egyetem jellemző adata 2019-ben

Sorszám	Egyetem neve	THE helyezés	Pontszámok						Rangsor képző		
			Összesen	Oktatás	Kutatás	Hivatkozások	Külső bevételek	Nemzetközi kilátások	Teljes hallgatói évszám, fő	Egy oktatóra jutó hallgató	Nemzetközi hallgatók aránya, %
1.	The London School of Economics and Political Science	27	81,3	69,0	83,0	92,8	35,1	93,2	10 570	12,1	71%
2.	University of Edinburgh	30	79,4	67,3	74,1	96,4	38,9	93,8	29 433	12,8	41%
3.	King's College London	36	75,7	61,3	68,5	94,8	45,6	95,6	26 057	12,5	44%
4.	KU Leuven	45	73,2	58,7	73,9	85,3	99,3	71,8	45 049	36,3	15%
5.	University of Amsterdam	62	68,1	48,0	63,4	91,2	45,3	82,0	26 723	13,5	18%
6.	Leiden University	67	66,7	48,3	65,0	83,1	72,7	79,4	26 741	18,7	16%
7.	Utrecht University	75	64,7	44,1	61,2	88,4	65,3	65,5	31 833	14,2	9%
8.	Ghent University	123	59,7	43,3	55,5	78,4	80,9	59,5	38 080	37,0	10%
9.	Tilburg University	201–250	50,1–53,7	36,8	48,8	62,1	55,9	78,2	8 033	21,4	15%
10.	CNRS (Nemzeti Tudományos Kutatási Központ)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Forrás: Saját szerkesztés World University Rankings, Times Higher Education (THE) alapján.

6. táblázat

Legtöbb Scopus által indexált, jogtudományi publikációval rendelkező európai intézmény 2009 és 2018 közötti adatok alapján

Sorszám	Intézmény	Közlemények száma (db)	Megtekintések száma (db)	Tudományterületre súlyozott hivatkozási hatás	Hivatkozások száma (db)
1	The London School of Economics and Political Science	827	12 275	1,71	8 650
2	University of Amsterdam	810	10 971	1,41	5 572
3	King's College London	799	10 385	1,18	5 035
4	Utrecht University	668	11 581	1,47	5 593
5	CNRS	661	10 743	1,05	4 059
6	KU Leuven	616	11 203	1,37	4 603
7	University of Edinburgh	605	10 031	1,48	4 301
8	Leiden University	598	8 127	1,25	4 059
9	Tilburg University	583	9 279	1,20	3 712
10	Ghent University	560	10 906	1,39	4 523

Forrás: SciVal

A vizsgálat intézményeiben dolgozó kutatók 1118 tématerületen publikáltak 2009 és 2018 között. A vizsgált intézmények kutatói 11 104 közleményt írtak a vizsgált időszakban társadalomtudomány területén. 827 darab közleménnyel az LSE emelkedik ki, ezt követi a University of Amsterdam 810 darabbal, majd a King's College London 799 darabbal. A legtöbb hivatkozást és a legtöbb megtekintést szintén az LSE érte el a vizsgált egyetemek körében. A tudományterületre súlyozott hivatkozási hatást tekintve szintén az LSE dominál 1,71 értékkel, de a University of Edinburgh emelkedik mellé 1,48-as értékkel. Ez a mutató különösen fontos, hiszen jól mutatja a mennyiség mellett a kiváltott tudományos hatást is, azt a tudományág sajátosságainak megfelelő kontextusban vizsgálva (7. táblázat).

A közlemények 2%-a (181 darab) a **TOP 1%** kategóriába, 11%-11%-a (1273 és 1205 darab) **TOP 5%-hoz** és **TOP 10%-hoz** tartozik. A publikációk 54%-a (6 054 darab) a **TOP 50%-hoz** található, a fennmaradó 22% (2417 darab) az **egyéb közlemények** közé sorolható. A **TOP 1%-os**, **TOP 5%-os** és **TOP 10%-os** szinten az összes vizsgált intézménynél írtak legalább egy közleményt. Egyéb témák nagy aránya (31%) az CNRS-ről mondható el.

A 2. ábra mutatja, hogy a vizsgálatba bevont intézmények milyen témák köré szervezik kutatási tevékenységüket. Ezek alapján kitűnik, hogy a KU Leuven dominál a Top 1%-hoz tartozó témák ese-

tében, valamint szintén magas a részesedése a Top 5%, és általában a Top 50%-hoz tartozó témáknak. Ezt követi a Leiden University 3%-ot érve el a Top 1%-os közlemények körében, majd az Utrecht University és a CNRS 1–1%-ot teljesítve a Top 1%-os témák körében. A CNRS esetében a legjellemzőbb az egyéb, kevésbé népszerű témák választása (31%), ezt követi a University of Edinburgh (25%), valamint a KU Leuven (23%). Érdeemes megfigyelni, hogy a University of Amsterdam (59 darab Top 1%-os téma) és a KU Leuven (49 darab Top 1%-os téma) milyen magas tudományterületre súlyozott hivatkozási hatást érnek el azáltal, hogy a Top 1%-os témákra is figyelnek.

3.3. Közigazgatástudomány témái

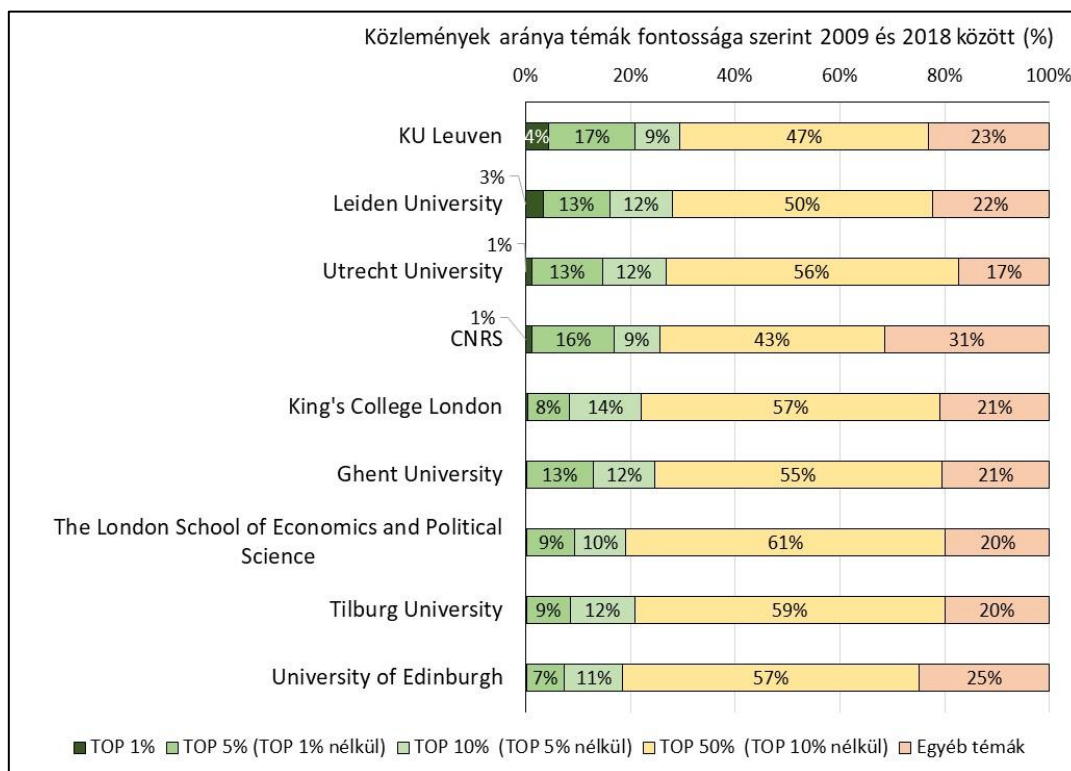
Különleges kihívást jelenthet az olyan tudományágak vizsgálata, melyek még ha akár külön tudományos bizottsággal is rendelkeznek a Magyar Tudományos Akadémia tudományági nomenklatúrájában (például hadtudomány), vagy albizottságba tömörülnek (például rendészettudomány), de nem alkotnak önálló szakterületi listát a nemzetközi egyetemi rangsorokban. Erre jelenthet az előző két tudományághoz kapcsolódó specifikus tudományági példát a közigazgatástudomány. Ilyen esetben érdemes a vizsgálatunk kereteit valamely nemzetközileg elismert akkreditációs program tagjai köré szervezni. Választásunk jelen tanulmányban az EMPA program tagjaira esett.

7. táblázat

A nemzetközileg jegyzett jogi intézmények és az NKE publikációinak száma tématerületi kategóriákként

Intézmény neve	TOP 1%	TOP 5% (TOP 1% nélkül)	TOP 10% (TOP 5% nélkül)	TOP 50% (TOP 10% nélkül)	Egyéb témák	Összesen (db)
University of Amsterdam	59	163	147	890	276	1 535
King's College London	5	109	189	785	287	1 375
The London School of Economics and Political Science	3	120	127	797	259	1 306
CNRS	13	179	98	487	357	1 134
KU Leuven	49	184	95	528	258	1 114
Leiden University	36	139	130	543	244	1 092
Utrecht University	12	139	125	577	179	1 032
University of Edinburgh	1	63	96	487	214	861
Ghent University	2	109	100	469	176	856
Tilburg University	1	68	97	474	159	799
Végösszeg	181	1 273	1 205	6 054	2 417	11 130

Forrás: SciVal

2. ábra Közlemények aránya témák nemzetközi hatása szerint 2009 és 2018 között

Forrás: SciVal

A felsőoktatási programok sokszínűségének, valamint az egyetemek minőségi és színvonalbeli eltéréseinek köszönhetően egyre több tudományterülethez, akár tágabb, akár szűkebb vetületben sorban alapítják az **egyetemi hálózatokat**. E hálózatok minőségi jelzéseként is szerepelnek tagjaik körében, így tehát az oktatói, kutatói jó gyakorlatok (best practice) központjaiként működő intézményeket gyűjtik egybe. Ezekbe a körökbe általában sikeres pályázást és kiválasztási folyamatot követően kerülhetnek az egyetemek és kutatói központok, egyfajta zárt elit körbe. Legfőbb **előnyei az egyetemi hálózatokhoz való csatlakozásnak**:

- egységes, nemzetközi szinten elismert igazolás megszerzése az intézmény vagy egyes képzései számára,
- a magas nemzetközi reputáció miatt a legjobb oktatói és hallgatói kör számára vonzóvá válik az egyetem,
- a programban résztvevő intézmények szorosabb együttműködését tapasztalhatjuk mobilitási, kutatási, oktatási tekintetben,

- az akkreditációs program megköveteli a folyamatos képzésfejlesztést, így garantálva, hogy a körükbe tartozó intézmények harmonizált, hasonlóan magas szintű képzéseket nyújtsanak,
- a programok ügyvivői tanácsokkal láthatják el a tagokat a jó gyakorlatokat illetően.

A felsorolt előnyök listája természetesen még több tényezővel bővíthető. Láthatjuk, hogy az egyetemek számára az ilyen körökbe való bekerülés elsődleges prioritásként kell, hogy szerepeljenek egy olyan nemzetközi közegben, ahol a finanszírozás jelentős része eredményeiktől (kutatási és oktatási) függ.

A közigazgatási tudományág (Public Administration) területén is találhatunk ilyen hálózatokat, mind európai (**EMPA**³ (European Master of Public Administration Consortium)) (3. ábra), mind tengerentúli (**NASPAA**⁴ (Network of Schools of Public Policy, Affairs, and Administration)) kezdeményezésre.

3. ábra Az EMPA 12 európai egyeteme
 Forrás: EMPA network

Az **EMPA** 12 európai egyetemet tömörít 9 országból. Az **EMPA**-Konzorciumot 1990–1991-ben alapították. Az **EMPA** hálózata 2014. évi ülése során **közös kimeneti követelményeket dolgozott ki** minden partnerintézménye számára, ezzel ösztönözve a képzések harmonizálását a résztvevők között, valamint a minőségi oktatást.

Az **EMPA** intézményeiben dolgozó kutatók – a közigazgatási tudományágban – 157 tématerületen publikáltak 2009 és 2018 között. Az **EMPA**-hálózat kutatói 1776 közleményt írtak 2009 és 2018 között ebben a tudományágban. A közlemények ötödét (382 darab) az Erasmus University, hatodát (282 darab) a KU Leuven és nyolcadát (206 darab) a Leiden University oktatói írták (8. táblázat).

A közlemények 6%-a (99 darab) a **TOP 1%** kategóriába, 20%-20%-a (362 és 337 darab) **TOP 5%**-hoz és **TOP 10%**-hoz tartozik. A publikációk 40%-a (702 darab) a **TOP 50%**-hoz található, a fennmaradó 16% (285 darab) az **egyéb közlemények** közé sorolható. **TOP 1%**-os témában 9 egyete-

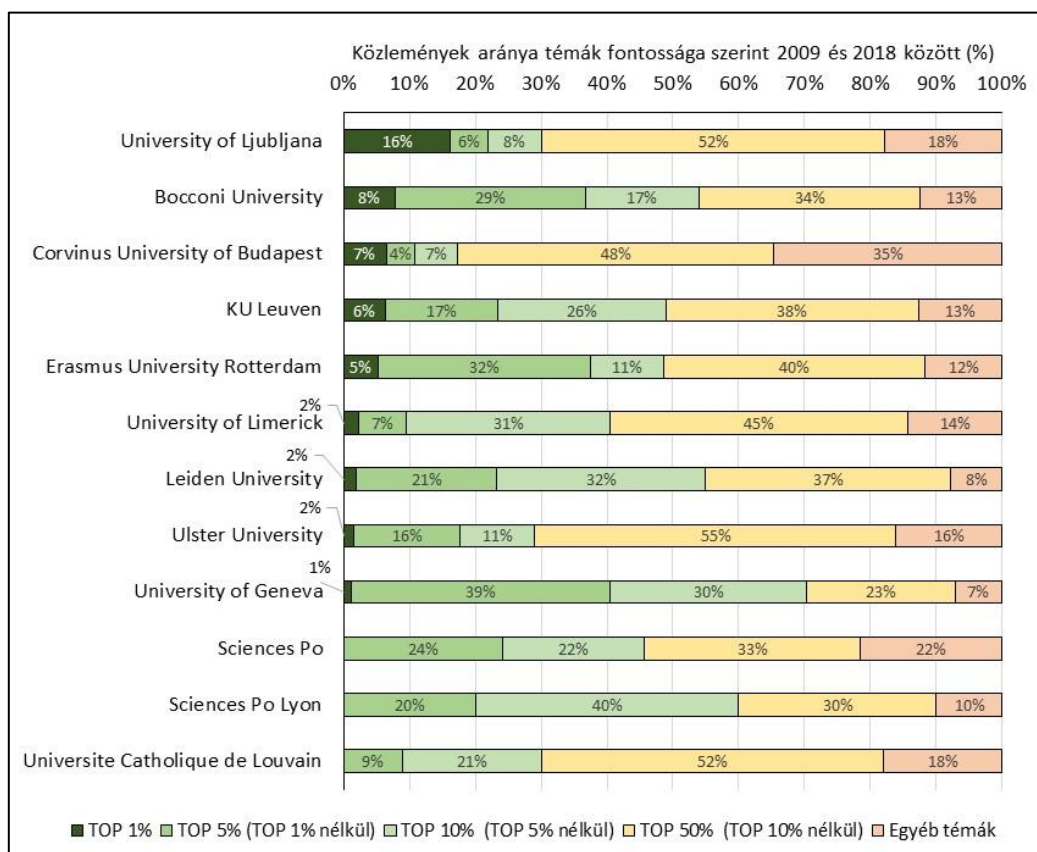
men, **TOP 5%**-os és **TOP 10%**-os szinten az összes EMPA-s intézménynél írtak legalább egy közleményt. Egyéb témák nagy aránya az EMPA-hálózat magyar tagjáról (Budapesti Corvinus Egyetem) mondható el (4. ábra).

A 4. ábrán láthatjuk, hogy mely egyetem hogyan szervezi kutatási portfólióját. Láthatjuk, hogy a University of Ljubljana kiemelkedő figyelmet fordít a Top 1%-os témában való publikálásra (16%), illetve a Top %-os (6%) és a Top 10% (8%) is ügyel. Ezt követi a Bocconi University a Top 1%-os kategóriában közleményeinek 8%-át, a Top 5%-os témákban 29%-át, Top 10%-os témákban további 17%-át publikálja. A KU Leuven Top 1%-os témák esetében a közleményeinek 6%-kal, az Erasmus University Rotterdam 5%-kal vannak jelen. A University of Geneva Top 5%-os témákban elért 39%-os, míg a Top 10%-os témák körében elért további 30%-os eredményét is érdemes megemlítenünk. Az egyéb, kevésbé népszerű témák jelenléte a Budapesti Corvinus Egyetem (35%) és Science Po (22%) esetében a legmagasabb.

8. táblázat

Az EMPA-hálózat egyetemeinek publikációs száma tématerületi kategóriákként 2009 és 2018 között

Intézmény neve	TOP 1%	TOP 5% (TOP 1% nélkül)	TOP 10% (TOP 5% nélkül)	TOP 50% (TOP 10% nélkül)	Egyéb témák	Összesen (db)
Bocconi University	10	37	22	43	16	128
Corvinus University of Budapest	3	2	3	22	16	46
Erasmus University Rotterdam	20	123	43	151	45	382
KU Leuven	18	48	72	108	36	282
Leiden University	4	44	65	77	16	206
Sciences Po	0	39	35	53	35	162
Sciences Po Lyon	0	2	4	3	1	10
Tallinn University of Technology	21	5	16	54	53	149
Ulster University	1	10	7	34	10	62
Universite Catholique de Louvain	0	9	21	52	18	100
University of Geneva	1	33	25	19	6	84
University of Limerick	1	3	13	19	6	42
University of Ljubljana	20	7	10	64	22	123
Végösszeg (db)	99	362	336	699	280	1 776

4. ábra Közlemények aránya témák nemzetközi hatása szerint 2009 és 2018 között az EMPA egyetemein

Forrás: SciVal

4. Következtetés, javaslatok

Jelen tanulmányunk három esettanulmány eredményeiből merítve mutatta be a SciVal kutatástámogató program által kínált tématerületi besorolás funkcióját. A nemzetközi kapcsolatok, a jogtudomány és a közigazgatástudomány témaköreinek kijelölése nagyban hozzájárulhat a társadalomtudománnyal foglalkozó hazai kutatók munkájához. Mindegyik esettanulmány valamely nemzetközi egyetemi rangsor (QS vagy THE) legelőkelőbb helyein szereplő, nemzetközileg a legversenyképesebb egyetemeit vette alapul a vonatkozó szakterületi rangsorok mentén. A közigazgatástudomány területén ilyen szakterületi rangsor viszont nem áll rendelkezésünkre, ezért itt újfajta kihívást jelentett a vizsgálatba bevonni kívánt intézmények körének meghatározása. Ezt a különböző nemzetközi akkreditációs programok tagjai mentén való szűkítéssel könnyen feloldhatjuk.

Az eredményeink jól mutatják, hogy az e tudományágakban jeleskedő intézmények, habár eltérő mértékben, de nagy arányban a legnépszerűbb kutatási tématerületek köré szervezik tudományos tevékenységüket. Ezekkel a tématerületekkel biztosítják a szélesebb olvasói közönséget, potenciálisan magasabb hivatkozási számokat elérve, melyekkel tovább növelhetik tudományos hatásukat. A hazai kutatók számára elsődleges prioritást kell, hogy élvezzen a nemzetközi folyamatokba való beilleszkedés, saját versenyképességük megtartása és növelése. Ezeket a publikációs tevékenységük tudatos tervezésével, és bizonyos témák köré való szervezésével érhetik el. Ezt az elemzésünket ezért mindazoknak ajánljuk, akik pragmatikus és praktikus szemmel nézik saját tevékenységüket, és azt javítani kívánják a nemzetközi tudományos diskurzusban való sikeres helytállás eszközével.

Javaslatainkat is e gondolatok mentén kívánjuk megtenni. A közlemények témájához jól illeszkedő folyóiratokba való beküldéssel nagyban növelhető a sikeres befogadásra esélyünk. Egy olyan informatikai rendszer, amely képes arra, hogy olyan folyóiratokat javasoljon, amelyekben hasonló cikkeket tettek közzé, segíthet a szerzőknek abban, hogy hova adják be a közleményeiket. Ezek a folyóirat-kereső rendszerek a legtöbb esetben egy szabadon elérhető online szolgáltatásként jelennek meg.

Példa folyóirat-ajánló rendszerekre:

1. Elsevier Journal Finder (Link: <https://journalfinder.elsevier.com/>)

2. Springer Journal Suggester (Link: <https://journalsuggester.springer.com/>)
3. Wiley Journal Finder Beta (Link: <https://journalfinder.wiley.com/search?type=match>)
4. Edanz Journal Selector (Link: <https://www.edanzediting.com/journal-selector>)
5. Welcome to Jane (Journal/Author Name Estimator) (Link: <http://jane.biosemantics.org/>)
6. JournalGuide (Link: <https://www.journalguide.com/>)
7. IEEE Publication Recommender (Link: <http://publication-recommender.ieee.org/home>)

A legtöbb folyóirat-ajánló rendszernek angol címre és absztraktra van szüksége.

A közlemények írásánál célszerű figyelembe venni

- a **nemzetközi trendeket** és az
- **adott terület jelentősebb intézményeinek a publikációs témáit.**

A **TOP 5%** és a **TOP 10%** tématerületen végzett kutatás és közleményírás magas hivatkozási számmal kecsegtet, ami hosszabb távon nemzetközi ismertséghez vezethet.

Hivatkozások

- ¹ Science, Technology, Engineering and Mathematics
- ² TOP 25%-ot is használja a Scival program.
- ³ EMPA, <http://www.empa-network.eu/home>
- ⁴ NASPAA, <https://www.naspaa.org/>
- ⁵ CEU= Central European University; EUI= European University Institute; LU= Leiden University; SP= Sciences Po; SOAS= SOAS University of London; SFITZ=Swiss Federal Institute of Technology Zurich; UA= University of Amsterdam; UC=University of Copenhagen; UE= University of Edinburgh; UES= University of Essex
- ⁶ CNRS; GU= Ghent University; KCL= King's College London; KUL=KU Leuven; LU=Leiden University; LSE=The London School of Economics and Political Science; TU= Tilburg University; UA=University of Amsterdam; UE=University of Edinburgh; UU=Utrecht University
- ⁷ BU= Bocconi University; CUB= Corvinus University of Budapest; EUR= Erasmus University Rotterdam; KUL= KU Leuven; LU= Leiden University; SP= Sciences Po; SPL= Sciences Po Lyon; TUT= Tallinn University of Technology; UU= Ulster University; UCL= Universite Catholique de Louvain; UG=University of Geneva; UL= University of Limerick; ULJ= University of Ljubljana

Irodalom

- [1] RADFORD S. C.: Sources of information on specific subjects. = Engineering, 26, 1934, pp. 85-86
- [2] FRENKEN K., HEIMERIKS G. J., HOEKMAN J.: What drives university research performance? An analysis using the CWTS Leiden Ranking data. = Journal of Informetrics, 11(3), 2017. pp. 859–872. doi:10.1016/j.joi.2017.06.006
- [3] GARFIELD E.: The Mystery of the Transposed Journal Lists—Wherein Bradford’s Law of Scattering Is Generalized According to Garfield’s Law of Concentration, Current Content No. 7 (August 4 1971) Reprinted in Essays of an Information Scientist; ISI Press: Philadelphia, PA, USA, 1977; Volume 1, pp. 222-223
- [4] HADDAWY P., HASSAN S.-U., ABBEY C. W., LEE I. B. (2017). Uncovering fine-grained research excellence: The global research benchmarking system. = Journal of Informetrics, 11(2), 2017. pp. 389–406. doi:10.1016/j.joi.2017.02.004
- [5] MONGEON P., PAUL-HUS A.: The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis. = Scientometrics, 106 (1), 2015. pp. 213-228, doi:10.1007/s11192-015-1765-5
- [6] SASVÁRI P., URBANOVICS A.: A tudományos publikálás alapjai, Budapest, Magyarország: Nemzeti Közszerzői Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, 2019, ISBN 9789634981442, 213 p.
- [7] URBANOVICS A., SASVÁRI P.: A tudományos kutatás elixírje, Working paper, 2019, doi:10.13140/RG.2.2.26344.83204

7. Melléklet

9. táblázat

A nemzetközileg jegyzett intézmények teljesítménye – Top 1% és TOP 5% témában – a **nemzetközi kapcsolatok** területén 2009 és 2018 között

Sorszám	Téma/ (Közlemények száma /db/)	Téma nemzetközi jelentősége, %	CEU ¹	EUI	LU	SP	SOAS	SFITZ	UA	UC	UE	UES
1	Populism; Party; Right-wing parties	98,988	13	26	25	18	1	6	81	8	16	10
2	Conflict; Civil war; Civil conflicts	98,714	8	8	12	5	7	55	17	2	4	54
3	Governance; Climate; Climate regime	98,434	1	9	5	9	1	18	8	12	14	10
4	European Union; EU; Democratic deficit	97,547	21	57	22	36		9	98	24	9	16
5	Migration; Migrant; Border regime	97,206	4	9	4	7	2		16	2	5	2
6	China; Chinese; Local officials	97,143	1	3	4	4	6		4	5	5	
7	Russia; Regime; Authoritarian rule	97,073	13	11	13	4	2	1	14	1	11	7
8	Terrorism; Violence; Suicide attacks	97,003	2	5	20	4	1	11	13	3	1	13
9	EU; European Union; Neighbourhood policy	96,114	23	38	26	17	2	33	16	25	15	7
10	India; Slum; Informal settlements	95,834	2	1	3	1	2		16	4	7	1
11	Sustainable development; Development; Poverty reduction	95,580			1	1	2		4	2	4	4
12	Turkey; Foreign policy; Adalet ve	95,474	6	8	7	14	14	2	3	8	3	7

Sor-szám	Téma/ (Közlemények száma /db/)	Téma nemzetközi jelentősége, %	CEU ¹	EUI	LU	SP	SOAS	SFITZ	UA	UC	UE	UES
13	Deliberation; Democracy; Public deliberation	95,068	3	4	3	6		5	7	11	2	12
14	Culture; Theory; Conspiracy beliefs	95,006	1		1		1		4	1	1	1

Forrás: Scival

10. táblázat

A nemzetközileg jegyzett intézmények teljesítménye – Top 1% és TOP 5% témában – a jogtudomány területén 2009 és 2018 között

Sor-szám	Téma/ (Közlemények száma /db/)	Téma nemzetközi jelentősége, %	CNRS ²	GU	KCL	KUL	LU	LSE	TU	UA	UE	UU
1	Economy; Industry; Sharing economy	99,362	1		4	3	1	2	1	5	1	9
2	Highway accidents; Accidents; Crash prediction	99,211	2			2						
3	Research; Visualization; Bibliographic coupling	99,165	10	2	1	44	35	1		54		3
4	Index; Research; Citations received	98,823	19	12	4	48	31	1	1	14	5	9
5	Spatial planning; Planning; Marine spatial	98,545	23	16		1		3	1	3	5	3
6	Violence; Crime Victims; Teen dating	98,507	2	8	11	3	6		9	8	6	2
7	Cooperation; Research; Co-authorship network	98,497	12	1	9	56	53	3	2	69	1	12
8	Governance; Climate; Climate regime	98,434	7	6	10	4	5	40	1	8	14	26
9	Firearms; Violence; Firearm suicide	98,066			2			1	1			1
10	Offense; Crime; Crime hot	97,941	2	17	2	2	5	1	1	3	2	18
11	Gender; Woman; Female faculty	97,761	14	1	5	3	11	1	1	2	2	6
12	Electroencephalography; Fatigue of materials; Driving fatigue	97,74	28	1	1	2	3		1	1	4	10
13	Automobile drivers; Driver; Driver distraction	97,687	14					1	1			5
14	Ethical leadership; Leadership; Prohibitive voice	97,649		6	6	12	1	3	5	14	2	11
15	Sex Offenses; Crime Victims; Assault prevention	97,466		5	1						2	7
16	Fishery; Fisheries; Catch share	96,96	30	1				1	1	4		3
17	Electronic crime countermeasures; Crime; Forensic readiness	96,898	3	1	4		1			1	2	1
18	Human trafficking; Sex trafficking; Trafficking victims	96,819	1	7	32	3	3	5	7	7	3	12

Sor-szám	Téma/ (Közlemények száma /db/)	Téma nemzetközi jelentősége, %	CNRS ²	GU	KCL	KUL	LU	LSE	TU	UA	UE	UU
19	Police; Legitimacy; Legal authorities	96,556	3	12	6	10	7	36	1		8	
20	Driver; Highway accidents; Aberrant driving	96,511	4	1	4		1		2		1	1
21	Patents; Patents and inventions; Trade secrets	96,418	10		2	27		11	20	5	1	1
22	Police; Use of force; Body-worn cameras	95,809	3	2	1	2	1	3	2	1		
23	Electricity; Costs; Residential solar	95,807				3						2
24	Correctional institution; Child; Paternal incarceration	95,561	1	2	1		7	5		1		7
25	Deception; Cues; Truth tellers	95,293	2	2	5	2	4		10	15	3	2
26	Adolescent; Sexual Behavior; Sexting behaviors	95,185	1	8	3	6		5	1	7	2	

Forrás: SciVal

11. táblázat

Az EMPA teljesítményeinek publikációs teljesítménye – Top 1% és TOP 5% témában – a közigazgatás területén 2009 és 2018 között

Sor-szám	Téma/ (Közlemények száma /db/)	Téma nemzetközi jelentősége százalékban	BU ⁷	CUB	EUR	KUL	LU	SP	SPL	TUT	UU	UCL	UG	UL	ULJ
1	Government; Electronic government; E-government adoption	99,493	10	3	20	18	4			21	1		1	1	20
2	Welfare state; Welfare; Welfare regimes	97,232	12	2	16	13	18	33	1	3	2	2	20	2	2
3	Governance; Network; Governance networks	96,726	6		73	5	12	1		2		1	4	1	
4	Public service motivation; Public service; Motivation PSM	96,573	17		26	21	13	5	1				9		4
5	Nonprofit; Non-profit organizations; Nonprofit sector	95,553	2		8	9	1				8	6			1

Forrás: SciVal

Beérkezett: 2020. I. 4-én.

Urbanovics Anna

MA szakos hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapesti Corvinus Egyetem.

E-mail: anna.urbanovics@gmail.com

Sasvári Péter PDH

egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Miskolci Egyetem.

E-mail: sasvari.peter@uni-nke.hu